

Remissvar Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68)

RISE Research Institutes of Sweden har tagit del av betänkandet Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68). RISE ser i stort positivt på förslagen i betänkandet och har i övrigt följande synpunkter på betänkandets förslag:

Generella synpunkter

Det kraftigt försämrade säkerhetspolitiska läget i omvärlden har skapat ett brådskande behov av en stärkt försörjningsberedskap och nya samverkansformer för att åstadkomma detta. Näringslivet är en stor och väsentlig del av den nationella försörjningsberedskapen. Utredningen har ett stort fokus på det nationella perspektivet men det är viktigt att det lokala och regionala perspektivet inte glöms bort. Såväl för en god byggnads- och reparationsberedskap där de lokala företagen ofta både har goda förutsättningar att snabbt vara på plats och ett intresse av att det egna närområdet står starkt och vid försörjningen av varor och tjänster riktat mot kommunal verksamhet är det lokala och regionala perspektivet viktigt. På motsvarande sätt behöver också det globala perspektivet omhändertas, speciellt med Sverige numera som en del i försvarsalliansen Nato. Med Sveriges strategiska geografiska läge är nationell förmåga och globala möjligheter och utmaningar nära sammanlänkade. Natomedlemskapet innebär både ansvar om exempelvis värdlandsstöd, men också möjligheter i form av allierade länders förmåga att stödja även i frågor om strategiska transporter och leveranser kopplade till hela försvarsalliansens gemensamma försvar.

På övergripande nivå vill RISE poängtera vikten av att en effektiv och hållbar kapacitetsutveckling inom totalförsvaret förutsätter en tydlig balans mellan förutsättningsskapande och förmågeskapande. Förutsättningsskapande insatser – såsom etablering av strukturer, samverkansformer och resurstillgång – måste kompletteras med konkret förmågeskapande för att undvika att insatserna blir verkningslösa. Samtidigt kräver förmågeskapande rätt organisatoriska och materiella förutsättningar för att vara långsiktigt hållbart. Åtgärder behöver även främja en balans mellan nyttjande av befintliga resurser och skapande av nya kapaciteter, vilket är avgörande för att möta både aktuella operativa behov och framtida hotbilder. Detta är särskilt viktigt inom byggnads- och reparationsberedskapen, där samverkan mellan civila och militära aktörer kräver både flexibilitet och innovationsförmåga för att säkerställa en motståndskraftig och skalbar struktur.

Förmågan att systematiskt arbeta med innovation i organisationer och/eller sammanhang är enligt RISE avgörande för att säkerställa tillgången till samhällsviktiga varor och tjänster. En kris innebär ofta att samhället ställs inför nya, komplexa problem. Att förbereda sig för det

oförutsägbara kräver strukturerad samverkan och ett systematiskt arbete kopplat till innovation.

Utredaren tar sikte på samverkan samt en modern byggnads- och reparationsberedskap för totalförsvaret och lämnar flera relevanta förslag. Om ambitionen är en modern beredskap ser RISE skäl till att säkerställa kopplingen till nya tekniska lösningar genom att regeringen tar initiativ till ytterligare ett förutsättningsskapande initiativ. Som komplement föreslår RISE en etablering av en nationell samverkansplattform där forsknings- och teknikutvecklingsorganisationer, industri och beslutsfattare samlas för att gemensamt och utifrån syftet att stärka Sveriges försörjningsberedskap, utforska och hantera teknologiska möjligheter, utmaningar och risker. Genom ett sådant initiativ kan kunskapsutbytet mellan experter inom teknik, omställning, industriell tillämpning och policy snabbas upp. Initiativet kan även bidra till sektorsansvarigas arbete med försörjningsanalyser och framtagandet av andra beslutsunderlag. RISE kan genom sin etablerade relation med näringslivet bidra med stöd till effektivare och snabbare kartläggningar och analyser. En sådan samverkansplattform bör kunna komplettera det samordningsforum (Totalförsvarets produktberedning) som härrör från det regeringsuppdrag till MSB och SoS som redovisade i december 2024¹. RISE initiativ Prepare Sweden, med syfte att främja och stärka nationell produktionsförmåga och civil beredskap kan utgöra en bas för flera av dessa aktiviteter.

Varor och tjänster av betydelse för samhällsviktig verksamhet

RISE tillstyrker förslaget att beredskapsmyndigheterna ges uppdraget att prioritera försörjningsanalyser och håller med utredningen om behovet av anpassade försörjningsanalyser. Näringslivets delar i de olika beredskapssektorerna ser mycket olika ut avseende exempelvis antal bolag, antal anställda, behov av råmaterial och insatsvaror etc. och försörjningsanalyser behöver således anpassas efter detta. Vidare är anpassade och mer träffsäkra försörjningsanalyser inom de olika sektorerna en viktig grundpelare för en starkt försörjningsberedskap. RISE kan verka för och bistå svensk industri i produktionsomställning vid kris inom ramen för sitt föreslagna utökade samhällsuppdrag.

Utredningen hänvisar till det förslag på en generell ansvarsmodell för försörjningsanalyser som presenterades i MSB:s och Socialstyrelsens regeringsuppdrag². Där anges att näringslivet, inklusive enskilda företag, behöver involveras efter behov och i första hand på frivillig basis. RISE håller med om att det inom näringslivet finns en stor vilja att ställa upp frivilligt både ur ett solidaritetsperspektiv, men också för att ställa om till leveranser som kunde ersätta förlorad försäljning och en vid kris eller krig potentiellt stillastående marknad. Inte minst utvecklingen under pandemin visar på näringslivets vilja och förmåga inom detta område. Man pandemin visade också att det är svårt för ett enskilt företag att veta hur man bäst kan göra nytta i systemet. Även vid medverkan på frivillig basis behöver adekvat styrning av initiativ, deltagande och prioriteringar göras. Med Sverige som medlemmar i EU och Nato behöver samordning också ske i ett internationellt perspektiv. Möjligheter med och till export utgör således en viktig parameter för både Sverige som nation och för de enskilda företagen. Detta gäller både inför och under kris och krig. Företagen verkar på en konkurrensutsatt marknad och har ett ansvar mot sina ägare att generera vinst och tillse intern långsiktig robusthet och överlevnad. Det behöver således finnas ekonomiska incitament för såväl deltagande i planeringsåtgärder och för leveranser i alla beredskapslägen.

¹ MSB och SoS (2024). *Nationell försörjningsanalys – modell och genomförande, Myndighetsgemensam redovisning av regeringsuppdrag (Fö2024/00053)*.

² MSB och SoS (2024). *Nationell försörjningsanalys – modell och genomförande, Myndighetsgemensam redovisning av regeringsuppdrag (Fö2024/00053)*.

För att säkerställa förmåga, rätt prioriteringar och stöd till företag att verka i kris och krig kan funktionen för nationell samordning behöva expertstöd avseende kvalitetssäkring, produktion, produktionsomställning, leverantörskunskap och samverkan med näringslivet. Även i detta fall kan RISE utgöra ett sådant stöd till den samordnande myndigheten, inom ramen för RISE utökade samhällsuppdrag.

RISE håller med utredningens slutsatser om behovet av samordning av försörjningsanalysarbetet och vill tillägga vikten av flexibilitet och tvärsektoriell samverkan. Som exempel kan nämnas erfarenheterna från pandemin där producenter för sjukvårdsprodukter kunde avlastas av producenter inom livsmedelsindustrin med vana av att hantera höga hygienkrav, som lättare kunde ställa om processer och produktion för leveranser i den parallella sektorn. Samordningen bör också omfatta integrering mellan de olika beredskapssektorerna då det ömsesidiga beroendet mellan sektorerna är starkt. Som exempel kan ges att flertalet sektorer är starkt beroende av fungerande transporter, utrikeshandel, industriell försörjning samt tillgång till energi och vatten.

RISE vill också framhålla skogsindustrins betydelse för det ekonomiskt försvaret. Utöver nämnda värden inom byggnation och reparationsberedskap, samt biobränsle, så används den svenska skogsråvaran dessutom för att producera papper, kartong och andra fiberbaserade material som är centrala för livsmedel och läkemedelsförpackningar och är därmed väsentlig för effektiv produktion och leverans av samhällsviktiga varor inom flera beredskapssektorer. RISE vill dock poängtera att ett första steg bör vara att använda mer av råvaran till mat. Det finns en stor potential i att raffinera restströmmar från jordbruks- och livsmedelsverksamhet, inte minst ur ett beredskapsperspektiv. Eventuella överblivna restströmmar kan därefter raffinerats vidare till exempelvis målarfärg, tyger och kemikalier eller till el, värme och bränsle. På likvärdigt sätt finns det även restströmmar från skogsindustrin som kan tillvaratas och nyttjas bättre än vad som görs idag.

I utredningen läggs stort fokus på beskrivning av riskerna i primärproduktionsled. Givet att det finns tillgång till maskiner, diesel, växtnäring och reservdelar etc. är självförsörjningsgraden av flera livsmedel mycket hög. Skulle dock någon av dessa produktionsresurser saknas minskar självförsörjningsgraden snabbt om inte alternativa lösningar hittas. Det är viktigt att beakta att livsmedelskedjan består av flertalet produktionsled även efter att primärproduktionen levererat en livsmedelsråvara. Även i dessa led behövs ofta importerade tillsatser och ingredienser som säkerställer att de produkter som befolkningen i slutändan konsumerar är säkra och användbara. Sverige behöver också aktörer i efterföljande produktionsled som i stor skala kan transportera, vidareförädla råvaror och lagerhålla produkter. Beroendet av fossila bränslen är således stort och att insatser bör göras för att ur ett beredskapsperspektiv påskynda övergång till fossilfria drivmedel som produceras i Sverige för att minska detta beroende. Ur ett beredskapsperspektiv är det också positivt med ett divers och decentraliserat jordbruk och livsmedelskedja, vilket minskar transportbehovet och säkerställer produktion närmare konsumenten. RISE kan här fylla en viktig funktion i att hålla jordbrukets produktionsförmåga uppe i händelse av kris eller krig genom att undersöka sårbarheter och förbereda alternativa lösningar samt att vid störda förhållanden stödja i att ta fram lösningar baserat på de aktuella förhållandena.

Som utredningen beskriver är additiv tillverkning av kritiska komponenter värdefull vid nödproduktion och störda försörjningsflöden, exempelvis vid behov av mindre serier, när delar snabbt behöver ersättas, då ordinarie tillverkningssätt inte är möjliga eller när ritningar inte finns på äldre komponenter som inte längre är i produktion. Additiv tillverkning kan också användas till att göra formar och verktyg för annan produktion i större skala och kan utgöra en viktig resurs vid reparation och vid produktion i fält.

Additiv tillverkning ur ett försörjningsberedskapsperspektiv sett på nationell nivå kräver dock både kunskap inom området och parallell kunskap om annan alternativ produktion, produktionsomställning, alternativa material och dess konsekvenser och nationell förmåga gällande vissa material eller produktionssätt i syfte att vid varje givet tillfälle välja rätt metod. Additiv tillverkning ska precis utredningen påpekar ses som en av flera viktiga verktyg för en effektiv försörjningsberedskap. RISE AM-center för additiv tillverkning kan i kombination med övrig expertis inom produktion och produktionsomställning på forskningsinstitutet utgöra ett stöd för val av produktionsmetoder inför och i kris och krig samt fortsatt innovativ utveckling inom området. Det bör dock noteras att additiv tillverkning endast är en av flera viktiga metoder för att säkra nationell produktion och produktionsomställning för en starkt försörjningsberedskap.

Nya samverkansformer mellan företag och offentliga aktörer

RISE instämmer även i att det finns behov av förstärkning av avtals- och författningsberedskapen liksom att näringslivets involvering i planeringsarbetet kring detta behöver öka. I dialoger med näringslivet framkommer en tydlig vilja att bidra, men också önskemål om klarhet i hur modellen för samverkan ska se ut. Den svenska grundlagen reglerar inte kriser i fredstid, och det finns inga generella undantag eller beredskapslagar. Erfarenheterna under pandemin påvisade utmaningarna med att skyndsamt handlägga och besluta om förändringar med hänvisning till konstitutionell nödrätt. Det är väsentligt att näringslivets förutsättningar – så långt det är praktiskt och rättsligt möjligt – är klarlagda och planerade innan krisen är ett faktum.

RISE tillstyrker förslaget att ett nytt system för försörjningsberedskapsavtal införs för att säkerställa att företag kan fortsätta att leverera samhällsviktiga varor och tjänster under störda förhållanden. Förslaget är ett viktigt steg mot ökad försörjningstrygghet. Som tillägg till detta anser RISE att avtal bör utformas på sådant sätt att företag genom produktionsomställning i händelse av bristsituationer ska kunna leverera närliggande produkter och tjänster till de egna i de fall företaget har erforderlig kompetens och produktionstekniska förutsättningar för detta. Kopplat till MSB:s föreslagna samordnande roll kan RISE inom ramen för ett utökat samhällsuppdrag stödja sådan produktionsomställning genom rådgivning, expertkompetens, validering och certifiering på motsvarande sätt som gjordes under pandemin. RISE anser också att tydligt peka på vikten av att de aktörer som ingår i denna typ av avtal innehar förmåga att systematiskt arbeta med innovation och förnyelse.

Försörjningstrygghet i kris och krig kräver mer än robusta tekniska och logistiska system. Det kräver att både företag och offentliga organisationer har kapacitet att snabbt utveckla, implementera, skala och samordna nya lösningar när etablerade strukturer inte räcker till. Innovation blir därmed inte enbart en fråga om utveckling, utan en strategisk förmåga att agera under osäkerhet. RISE menar därför att förmågan att leda och organisera för innovation och förnyelse bör byggas upp i vardagen, vilket in sin tur borgar för att förmågan kan mobiliseras när det gäller som mest. Genom att uppmuntra och hänvisa till standarder³ som erbjuder ramverk och vägledning avseende innovationsledning i privat-offentliga avtal kan staten stärka samordning och interoperabilitet mellan aktörer och höja beredskapsförmågan genom strukturerad utveckling och lärande. Standarder erbjuder även en strukturerad referensram som underlättar bedömning i samband med myndighetsutövning, samverkan och avtal. Standarden om försörjningsberedskap, som är under framtagande, förväntas att utgöra ett sådant stöd och på så sätt gynna såväl näringsliv som samhälle i frågor kopplade till försörjningsberedskaps-

³ Till exempel ISO 56001:2024 Innovation management system — Requirement, International Organization for Standardization

området. Det är dock viktigt att tillämpningen av standardisering vid avtal är proportionerlig och inte begränsar små och medelstora företags möjligheter att verka inom totalförvarssektorn.

En modern byggnads- och reparationsberedskap

RISE håller med om utredningens bedömning att en byggnads- och reparationsberedskap behövs, men att förutsättningarna förändrats i sådan omfattning sedan tidigare organisering att den behöver moderniseras. RISE vill poängtera vikten av samverkan och kunskapsöverföring avseende möjligheter och utmaningar kopplat till ny teknik samt balansen mellan förutsättningsskapande och förmågeskapande. Förslagen som läggs fram i utredningen utgör, enligt RISE, en bra förutsättningskapande grund. RISE anser dock att denna grund med fördel kan kompletteras med ett initiativ för kunskapsutbyte kopplat till ny teknik, innovation och förmågeskapande aktiviteter.

RISE tillstyrker också att ett BRB-kansli upprättas och håller med om att Boverket, Tillväxtverket och SGU gemensamt kan skapa förutsättningar för en robust byggnads- och reparationsberedskap. RISE kan inom ramen för det föreslagna samhällsuppdraget samverka med ett sådant kansli avseende frågor rörande produktionsomställning och innovationsledning för såväl privat som offentlig sektor. RISE är vidare anmält organ enligt byggproduktförordningen och kan utgöra expertstöd i frågor kopplade till material, alternativ materialanvändning i bristsituationer och vid förändrade tillverkningsprocesser.

Kol, olja och naturgas

RISE instämmer i bedömningen att utvinning av kol, olja och naturgas endast för fredstida kriser, höjd beredskap eller krig inte är ett realistiskt och kostnadseffektivt alternativ för att tillgodose behovet av drivmedel. Som komplement till den bredare analys som utredaren föreslår förordar RISE en satsning på tillämpad forskning och innovation som tydligt fokuserar på totalförsvarets behov av alternativa drivmedel och elektrifiering. Syftet med en sådan satsning skulle vara att kraftigt öka tempot i utvecklingen och kan till exempel inkludera lösningar som möjliggör en ökad elektrifiering av fordon och farkoster, ett effektivt nyttjande av rest- och biprodukter samt en ökad användning av biogen koldioxid som råvara i drivmedelsproduktion. Det kan även handla om att effektivisera delar av processen för att producera biobaserade drivmedel genom elektrifiering.

RISE ser inte avskaffande av förbudet från år 2022, om att kunna utvinna kol, olja och naturgas, som en lämplig åtgärd. Det skulle kunna innebära att utveckling av alternativa bränslen bromsas. De behov som totalförsvaret har bör kunna tillgodoses genom beredskapslagring och utveckling av alternativa energibärare, i linje med Energimyndighetens tidigare förslag⁴. Ökade satsningar inom alternativa energibärare skickar dessutom signaler till kommersiella aktörer, vilket kan uppmuntra investeringar inom dessa områden.

Ett utökat uppdrag till RISE Research Institutes of Sweden

RISE välkomnar och tillstyrker förslaget om ett utökat uppdrag att upprätthålla verksamheten inom industriforskning i institutsform, provning och certifiering under fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig samt i dessa delar stödja näringslivets och offentlig sektors produktionsomställning inför och vid kris, höjd beredskap och krig.

⁴ Energimyndigheten (2024), *Fossilbränsleutvinning i kris – möjligheter, begränsningar & alternativ*, Dnr 2024-210826.

Utifrån utredarens uppdrag att stärka förutsättningarna för samhällets försörjningsberedskap, instämmer RISE i att de tre utpekade verksamheterna i förslaget om ändring i institutets ägardirektiv är högst relevanta, men anser samtidigt att de föreslagna omformuleringarna inte helt täcker in den potential som finns avseende RISE roll inför och vid kris, höjd beredskap och krig. RISE menar även att punkt (iv) *utbildning* i RISE ägardirektiv bör vidmakthållas inför och under kris och krig, framförallt avseende utbildning av redan yrkesverksamma och som ett komplement till högre utbildning inom akademien. Forskning och erfarenheter, bland annat från kriget i Ukraina, visar att utbildning för att säkerställa kompetensförsörjning inom områden som är kritiska för samhällets funktionalitet och motståndskraft är viktiga även under pågående krig. RISE menar därför att även delar av den verksamhet som bedrivs kopplat till kompetenshöjande insatser inom innovationsledning, framväxande tekniker och framsyn bör kunna upprätthållas i alla beredskapsnivåer. RISE menar också att denna verksamhet är en resurs i det förberedande arbetet inför kris och krig. Att vidmakthålla denna del av uppdraget stärker även RISE roll som en nationell resurs för kompetens, omställning och samverkan såväl i fred och vid fredstida kriser, som vid höjd beredskap och ytterst krig.

För att Sverige ska kunna möta framtida kriser med uthållighet och flexibilitet krävs inte bara teknisk kompetens och robusta system, utan även kapacitet att systematiskt verka för att leda och organisera innovationsarbete på ett strukturerat och långsiktigt sätt. Behovet av en förmåga att kontinuerligt omsätta idéer till praktiskt tillämpbara lösningar gör innovations- och omställningsledning till en strategisk resurs – särskilt i kris och vid höjd beredskap.

RISE välkomnar förslaget om att utöka Substitutionscentrums uppgifter till att även omfatta insatsråvaror, produkter och material. Substitutionscentrum kan spela en viktig roll för svensk beredskap. Nuvarande Substitutionscentrum vägleder företag, organisationer och offentlig sektor i arbetet med att identifiera farliga kemikalier och hitta bättre alternativ, i allt från produkter till processer. Substitutionscentrum samlar och sprider den kunskap som finns inom området kemisk substitution, bland annat i form av vägledning, stödmaterial och utbildningar. Genom att använda befintliga strukturer och metoder för att verka för kemikaliesubstitution av hälso- och miljöfarliga kemikalier och tillämpa och implementera dessa även på andra typer av kemikalier, insatsråvaror och material för att möjliggöra alternativ produktion i händelse av bristsituationer orsakade av kris eller krig kan en sådan funktion snabbt vara på plats. På motsvarande sätt kan dagens verksamhet inom hållbar innovationsdesign inom Substitutionscentrum användas för att vidareutveckla metodik för innovationsstöd och verifiering vid oförutsedda bristsituationer som påverkar totalförsvaret i en bredare kontext. Substitutionscentrum skulle då kunna utgöra den sammanhållande länken till RISE forskare och experter avseende kemikalie-, material- och insatsråvarufrågor kopplat till produktionsomställning och alternativ produktion.

I utredningen nämns riksmätplatserna och RISE uppdrag som nationellt mättekniskt institut som viktiga för upprätthållandet av industrins förmåga till produktion. I utredningen nämns specifikt riksmätplatsen för Tid och frekvens som realiserar den svenska normaltiden UTC(SP), men RISE vill ytterligare belysa att samtliga riksmätplatsers funktion är väsentliga för att upprätthålla samhällets och industrins funktionalitet över tid. För att säkerställa riksmätplatsernas förmåga i samtliga beredskapslägen krävs såväl investeringar i robusthetshöjande åtgärder och löpande kompetenshöjande åtgärder för att fortsatt ligga i forskningens och teknikens framkant samt skapa ytterligare redundans av kritiska kompetenser. Tidigare utredningar⁵ har fastlagt att mätningar med spårbarhet till SI är en

⁵ Vissa metrologifrågor. Betänkande av utredningen om Legal metrologi, Tid och frekvens samt Riksmätplatser: SOU 2007:97

förutsättning för ett fungerande samhälle och att nationell metrologi är att se som en kollektiv nytthet som marknaden ensam inte kan ta hand om. Genom det författningsstyrda uppdraget tillgodoser RISE näringslivets behov av kvalitetssäkrade mätningar och är en förutsättning för samhällsviktiga funktioner och i förlängningen flertalet av totalförsvarets funktioner. De riktade anslag som nämns i utredningen innefattar robusthetshöjande åtgärder, men inte den löpande normala driften i fredstid. RISE vill dock påpeka att ofinansierade kommande anslagsbehov, inom ramen för den fredstida verksamheten, även kan komma att påverka riksmätplatsernas förmåga att verka vid höjd beredskap och ytterst krig.

RISE certifieringsverksamhet med bland annat ansvar som anmält organ bygger helt på affärsmässiga grunder. Det betyder att det finns områden där RISE inte är anmält organ, men som kan vara viktiga vid en kris, höjd beredskap eller i en krigssituation. Vilka dessa områden är behöver inventeras och kommuniceras med relevanta myndigheter för att omhänderta både försvarssektorn och den civila sektorns behov. I takt med den snabba tekniska utvecklingen inom för totalförsvaret viktiga områden kommer sannolikt behovet att förändras över tid och ytterligare områden tillkomma. Därför behöver behoven löpande ses över i samverkan med samhällets behovsägare och anpassas till det rådande läget. Beroende på utvecklingen kan RISE behöva ytterligare anslag för att upprätthålla verifiering, provning och certifiering för dessa tillkommande områden. Som ett led i förberedelse inför kris och krig kan också nordisk samordning inom vissa områden utgöra en resurseffektiv åtgärd.

På motsvarande sätt behöver, som utredningen lyft fram, Swedac:s verksamhet upprätthållas i alla beredskapsnivåer för att RISE ska kunna bibehålla rollen som anmält organ respektive ackrediterat organ. Swedac:s verksamhet bygger dock på att expertis inom relevanta områden finns tillgänglig och behöver tid att bygga upp revisionsverksamheten för nya områden. Det är därför viktigt att en löpande samverkan sker mellan RISE och Swedac så att samhällets behov av verifiering, provning och certifiering också kommer Swedac till kännedom i syfte att ge Swedac erforderlig tid för förberedelse och uppbyggnad av verksamheten riktad mot nya kompetensområden.

RISE tillstyrker utredningens förslag att regeringen ska ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera och klargöra vilka förenklingar som i händelse av försörjningsrelaterade störningar under kris, höjd beredskap och krig som kan göras i de produktregelverk som innehåller krav på CE-märkning eller annan produktmärkning. För att åstadkomma detta behöver myndigheternas kravnivåer i gällande regelverk analyseras i förhållande till de möjligheter och utmaningar omställning till alternativa insatsvaror och produktionsprocesser innebär. Med bas i erfarenheterna under pandemin, där exempelvis en nära samverkan mellan RISE och Arbetsmiljöverket för att snabbt förändra, bedöma och besluta i ärenden om personlig skyddsutrustning etablerades, bör liknande processer för samarbete etableras innan behovet uppstår. I ett sådant samarbete kan forskningsinstitutet för strategiska produktkategorier i förväg ta fram rätt förutsättningar för olika egenskapskrav och myndigheten säkra dessa mot de förutsättningar och regler som måste uppfyllas. Dock är alla händelser inte förutsägbara och det finns behov av att ta fram samarbetsformer och processer för att utföra motsvarande arbete under osäkerhet syfte att klargöra förutsättningarna för att erhålla dispens från krav på CE-märkning eller annan produktmärkning så att ärenden om dispens kan handläggas utan dröjsmål i alla beredskapslägen.

En viktig del i en stärkt försörjningsberedskap är näringslivets och offentligt sektors förmåga att kommunicera, samordna och prioritera uppkomna behov. RISE välkomnar därför det pågående parallella arbetet som getts MSB att etablera en kontaktpunkt för företag där direktiven att inhämta erfarenheter från RISE finns beskrivna. Arbetet med detta pågår och RISE anser att forskningsinstitutets roll som stöd till en sådan samverkan bör finnas tydligt

beskriven i formuleringarna av ett framtida utökat samhällsuppdrag för RISE. På så sätt kan kontakten och samverkan mellan beredskapssektorernas myndigheter och näringslivet i frågor rörande behov och produktion främjas. Redan idag driver RISE ett nätverk för kommunal beredskap, med fokus på centrala försörjningsberoenden som vatten, energi och livsmedel. Arbetet inom nätverket syftar till att underlätta erfarenhetsutbyte och samarbete mellan offentliga aktörer och företag. Nätverket kan – inom ramen för ett utökat samhällsuppdrag – utgöra bas för fler aktiviteter kopplade till beredskapssamverkan mellan samhälle och näringsliv.

Inom ramen för det pågående regeringsuppdraget till Försvarsmakten om samverkan gällande teknikinfrastruktur⁶ har RISE teknikinfrastruktur inventerats och värderats i förhållande till relevans för försvarsinnovation samt för totalförsvaret som helhet. Dessa teknikinfrastrukturer har en väsentlig funktion i uppdraget att validera och verifiera produkter på eller nära marknad som är av vikt för totalförsvaret. I ett utökat samhällsuppdrag bör vidmakthållande av teknikinfrastrukturen och upprätthållande av tillhörande förmågor och resurser ingå som en väsentlig del. Vissa av RISE teknikinfrastrukturer och resurser skulle också kunna användas för nödproduktion i ett skarpt läge i väntan på eller som komplement till omställning inom industrin.

Detta yttrande har beslutats av Malin Frenning. Ärendet har handlagts av public affairs-chef Carl Jeding, avdelningschef Elenor Bernelow Loyd och totalförsvarsstrateg Mia Kumm, som varit föredragande. Forskningsinstitutets olika divisioner har getts tillfälle att under processen ge sina synpunkter på utredningens förslag och har bidragit till RISE gemensamma remissvar.

Sändlista:

Koncernledning

Juridik

Säkerhets- och beredskapsavdelningen

⁶ Uppdrag till Försvarsmakten om samverkan gällande teknikinfrastruktur, Fö2025/00712